

Երբ, հովուհի՛դ անհրեւոյթ, որ սրինգով
Նոր հովտի մէջ կը կանչես հօտն աստե-
ղեայ,

Գու հրեշտակի անմեղութիւնդ օդին մէջ
Արշալոյսով շիկնող ձեան մէջ մարմնա-
նայ,

Պատրաստ զբտիր երկրիս մէջ
Իմ հիացումս և իմ սէր,
Ինչպէս արփւոյն ջերմութիւն,
Ինչպէս թախիծըդ, Գիշեր:

Դուք արծիւներ, միայնութեան թագաւոր՝
Խոկումներու պէս փառահեղ ու տրխուր,
Եղջերով նայուածք անմեղ,
Գազաններու բոցէ բիբեր այլին խոր,

Լերան կողէն մարգը փրնտոող արջառներ,
Եղէգներու բնակիչ ձրկներ մըթասուն,
Դաշտի առուակ, լերան ջրովէժ, ամպի ցօղ,
Մովու հառաչ, անապատի լրուութիւն,

Բնութեան շնորհք և այժեր
Պատրաստ զբտէք իմին սէր,
Ինչպէս արփւոյն ջերմութիւն
Կամ թաղծութիւնըդ, Գիշեր:

Երբ մենաւոր պատկեր մ'անցնի երազուն՝
Քեզ հայ լեզուով կրկնել սրտին իր քեր-
թուած,

Երբ ծառերուդ ճիւղին մէջէն լըճակին՝
Հայ բիբն ուղղէ ժրպիտն ոսկի, մեւամաղձ,

Նաւասարդի մ'երբ արջալոյս միացնէ
Գեղեցկութիւնն և միտք և ոյժ հայրենի,
Երբ Անահտայ զոհի ծուխով միգապատ՝
Պարի ծրփանքն ալեաց երգին նրմանի,

Թող էակներն այն անծանօթ, անանուն,
Որ աշխարհէս առաջ իմ սիրտս ապրեցան,
Որ ժառանգեն պիտ' նոյն հոգի, նոյն լե-
զուն,

Ու նոյն փառքեր պատմութեան,

Գրտենն պատրաստ երկրիս մէջ
Իմ հին ողջոյնս, անմահ սէր,
Ջերդ կամարներն յաղթական
Գերի բերուած դրօշակներ,
Ինչպէս այս լիճն և այս լեռ,
Ու ձեր ալեաց մէջ մըռնչող ովկիանն,
Ո՛վ Երասխայ ջրովէժներ:

Հ. Կ. Տ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Ը. — ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԱՊԱԿԱՅ ՍԵՐՈՒՆԴՆԵ-
ՐՈՒՆ

Այս պահուն՝ սպարանքի պա-
տուհանը բացուեցաւ և երեւցաւ
Հայոց զինտի՝ նաժիշաներէ
ջրապատուած և զուլըր թե-
թեօրէն հակած լճակին վրայ,
Գողթնեցիներու խումբը բաժ-
րիներով, փողերով, ծնծղանե-
րով և թմբուկներով՝ հնչեցուց
հայրենասիրական ողջոյն մը՝
հայրենիքի ապագայ սերունդ-
ներուն):

Ձըքնաղ ափեր որ ձեր գարնան ճոխութիւն
Պիտի նետէք մեծղի փունջի մը նրման
Արարատեան դիւցազններուն՝ երբ զարձած՝
Մօրըդ ձեռքէն պըսակ մ'ուզեն յաղթական:

Ո՛ր լուսնին տակ կամ այգուն՝
Քովէջ թըռչիլ տեսնէք արծիւն հայ թագին,
Ե՛րբ ալ առնուք շուքն հայրենի զբօշնորուն՝
Կրկնէք փողի արծազանգներ խնդագին,

ԱՆՇԱՐԺ ԶԱՏԻԿ

❧ ❧ ❧

«Բազմավէպն» Յունուար ամսի թուի
մէջ համառօտակի ազդ մը տալով ընթեր-
ցողներին Անշարժ Զատիկ մասին եղած
նոր առաջարկութեան, կը խոստանաւ ու-
րիշ մերձաւոր առթիւ ընդարձակ կերպով
զբաղիլ այդ խնդրով: Արդ ներկայ յա-
ղուածովս յուսանք պատուական Հանդիսի
փափաքն լրացնել:

Հայաստանի մի գիւղում, պատմական
ժամանակներից մնացած, հին կաղապարի
Տէրտէրներից մին, Ս. Զատիկի օրն ան-
շարժ կամ անսխալ տօնելու համար, Մեծի

Պատկանող սկիզբէն գրպանը լեցնում է լորիա օրերու հաշիւով. որպէս զի մի մի հատ ամսն օր դուրս ձգելով հասնի հիշտ Ս. Զատիկի տօնելու: Իսկ բարի իրիցիկնն մի օր տեսնում է լորիաներ Տէրտէնի զըրպանում, կարծելով թէ նա շատ սիրում է ուտել, առանց խնայելու մի լիցը բուռ գիշերը լեցնում է զգպանը: Տէրտէն լորիաներն մի մի դուրս ձգելով, տեսնում է որ չի պարպում և աղուհացն սովորականից աւելի երկարացաւ, զարմացրով հարցնում է իրիցիկեան. ի՞նչ էս տարի չէ պարպում լորիէնն որ զայ Զատիկն: Իրիցիկնն անկեղծաբար պատմում է եղածն: Քա՛, հէր օրհնած, չ'ասե՛ն որ էս տարի Զատիկն գալու չէ, քանի ճէպումս լիցն է լորիան: Այս պատմութիւնն զուարճացուցեց ի մեր նախնիքն և արդ իսկ միզ կրկին հաճոյց և ծիծաղ կը բերէ լսողներէս. բայց իրականութիւնը այն է որ ի սկզբանէ ըրիստոնէական տարեգրութեան մեծ շփութութիւնը և անտեղութիւնը ծագել են ամեն տեղ և նաեւ մեր ազգի մէջ Ս. Զատիկը տօնելու համար: Բաց ի Ալեքսանդրեան զպրոցէն ուրիշ տեղեր զարգացած չէր տոմարագիտութիւնը, անկից լուր կը տրուէր ամսն տարի թէ ո՞ր օր պէտք էր տօնել Զատիկը: Մեր ժամանակը տարբեր է հիներէն: Այժմու եկեղեցական բոց ճակատն կամ վերջն գետեղուած են երկար տարիներու աղիւսակներ, ամիսներու և օրերու հաշիւով, որով հեշտ է կանոնէն գիտնալ ոչ միայն Զատիկ օրը, այլ նաեւ միւս շարժական տօներուն, ուսեստուոց և պատկանող օրերուն ալ: Սակայն տոմարագիտութիւնն այսբան դիւրութիւն մատուցանել յետոյ, այնուհանդերձ մերթ ընդ մերթ ասպարէզ նետուեր է Անշարժ Զատիկ հարցը:

Պատշաճաւոր իշխանութեան և ուսումնասիրողաց լուրջ ուշադրութիւնն կեղծունացած է հետեւեալ երկու հարցերի վրայ. ա. Բանաւոր է, օրինաւոր է այսպիսի մի շարժումն. ք. Եկեղեցին պիտի յանձն առնէ այս փոփոխութեամբ նոր դրութիւն մտցնելու եկեղեցական տոմարի մէջ: Այս

երկու հարցերի մասին թեր և դէմ ուղղութեամբ շատ յօդուածներ գրուեցան պարբերական թերթերի մէջ, Պայքարողներու մի մասն՝ յարեալ հնաւանդ սովորութեան՝ հակառակ է նոր դրութեան, իսկ միւս դասն համակիր է Անշարժ Զատիկ հաստատելուն, բայց մի քանի պայմաններով, որոց մեծը և զիսաւորն է որ Ս. Զատիկն անպատճառ կիրակի օր տօնուի ըստ սովորութեան:

Մենք զանց ընելով յիշատակել հակաակորդաց կարծիքները որոնք յայսմ կը բովանդակուին թէ ի՞նչ հարկ կայ փոխել հինը, քանի որ այսպէս ալ, թէ և շարժական, սակայն եկեղեցական տարւոյ շրջանն դարեւրով միակերպ ընթացեր է... Մինչդեռ Անշարժ Զատիկ կուտակիցներն այսպէս կը տրամաբանեն. Ներկայ ժամանակիս Եկեղեցին Զատիկը կը տօնէ լուսնական տարւոյն հետեւելով, այսինքն մարտի լուսնի լրման յաջորդ կիրակին, և ասոր համար շարժական է: Իսկ քաղաքական իշխանութիւնն գործածում է արեւային դրութիւնն և տարին՝ որ 365 օր է:

Արդ Եկեղեցական տոմարը այնուհանդերձ որ ըստ իւրից յարմարեցուած է արեւային տարւոյն, սակայն ամենազլխաւոր տօնի համար լուսնի փուլերուն կը հետեւի. ահա մի հակասութիւն, յորում է և խնդրոյ կորիզն, Հին ազգեր բոլորն լուսնական տարի գործածեր են, որովհետեւ հաշիւներն դիւրաւ կը լինէին և տեսանելի են լուսնի կրած փոփոխութիւնը: Հրեայք բացառութիւն չէին կազմեր, մինչեւ որ Հովմայեցւոյ Յուլիոս կեսաբոս ժամանակ ընդունելի եղաւ արեւային 365 օրերու շրջանն, որ արդ եւս ի գործածութեան է, աննշան բարեփոխութեամբ:

Հրեայք հաւատարիմ մնալով Մովսէսական օրինաց, իրենց Զատիկն տօնելու հրամայած Նիսան ամսի մէջ, շարունակեցին գործածել լուսնական տարին. և Պատեքի տօնին եղաւ Քրիստոսի շարժականքն և Յարութիւնն:

Եկեղեցական պատմութեանն յայտնի է

որ Նյախկին քրիստոնեայք առաջին և երկրորդ դարուն, մասնաւորապէս նաեւ Արեւմտեան Եկեղեցին, Հրէից հետ կը տօնէին Ս. Զատիկն, որովհետեւ հրէութենէ դարձած քրիստոնեայք ամեն տեղ գերակշռութիւն ունէին հեթանոսութենէ դարձածներու հանդէպ: Բայց շուտով հրէական սովորութիւնք պիտի տեղի տային հեթանոսութենէ դարձի եկող քրիստոնէից, այսինքն Անտիոքեան և Աղեքսանդրեան զպրոցներու ուղղութեան հետեւողներուն, որոնք բնականաբար պիտի խորհէին Քրիստոսի խաչահանուաց, Հրէից հետ ի միասին տօնելու իրենց Փրկութեան և Ազատութեան տօնը, Ս. Զատիկը: Նա մանաւանդ որ քրիստոնէից հալածանաց ժամանակ, Հրեայք այն խարդախ և դաւաճան դիրքը կը բռնէին, ինչ որ դժբաղդարար տեսանք մեր օրեր Հայոց նկատմամբ Համիտական ջարդերու ժամանակ: Թէպէտ Փոքր Ասիոյ Արեւելեան եկեղեցիներէն ոմանք, յենլով իբր առաքելական աւանդութեանց վերայ, շարունակեցին հրէական սովորութիւնն զեռ մի քանի ժամանակ, սակայն Քրիստոնէութեան յաղթանակի առաջին տարիներէր, Նիկիոյ սուրբ Ժողովի մէջ Զնշուեցաւ հրէական աւանդութիւնն, և սահմանեցաւ համաձայնութեամբ կայսերական իշխանութեան և միաբանութեամբ ամեն եպիսկոպոսաց տօնել Ս. Զատիկն մարտ ամսի լուսնի լրման յաջորդ կիրակին, և այսպէս շարունակուում է մինչեւ ի դարը:

Յուլեան տոմարի գործածութիւնն կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մէջ մնաց ի գործածութիւնն. սակայն ունէր իւր թերութիւնն, որով ամեն տարի քաղաքականն երթալով յետ կը մնար աստեղաբաշխական տարիէն, որով դարերի ընթացքում քաղաքական տարին տասն օր յետ մնացեր էր. այնպէս որ զարնան գիշերահաւասարն փոխանակ մարտ 21ին կը կանխէր 11ին սկսելու: Վաղուց տոմարագէտներն անդրադարձեր էին այդ սխալը, և զանազան փորձեր արին վերականգնելու ստոյգ թուականն, միայն Գրիգոր ԺԳ Պապին վերա-

պահուած էր տոմարի վերանորոգութեան փառքը, իւր 24 փետրուարի 1582 տարւոյ « ի մէջ ծանրագոյն » հրատարական կոնդակով: Գրիգորեան Նոր Տոմարն իւրոպական ազգերն միահամուռ ընդունեցին, ի բառ առեալ Ռուսիայէն և իրեն հաւատակից փոքր ազգութիւններէն ոմանք, և յետամնաց Տաճկաստանն:

Շնորհիւ այս Նոր տոմարական բարեփոխութեան արեւային և աստեղաբաշխական տարիներու մէջ հաստատուեցաւ հաւասարակշռութիւն, որով ապագայի ուրիշ սխալներու առջեւեւ եւս առնուեցաւ: Տարեկան երկուսի միջեւ եղած տարբերութիւնն հազիւ 24" և 36" է, այսինքն մէկ օր կազմելու համար հարկաւոր է 3500 տարի: Չհաւատացողն կարող է սպասել!

Ուրեմն ներկայ հարքը ոչ այնչափ տոմարի ճշգրտութեան կամ սխալներու շուրջն կը շրջի, որչափ անկախ լուսնական տարիէն, արեւային տարւոյ օրերէն մին, որ մօտ լինի Քրիստոսի չարչարանաց օրերին, և լինի միանգամայն կիրակի, որոշել և սահմանել տօնելու Քրիստոսի Ս. Յարութիւնն որ պիտի կոչուի Անշարժ Զատիկ:

Վերեւ յիշեցինք որ այս մասին թեր և դժմ պայքարողներ կան. ասացինք որ պահպանողականներու պնդումներն զուտ զգացողական են, զուրկ գիտական հիմունքից. պէտք է հին դրութիւնը պահել, ասում են որովհետեւ հին աւանդութիւններ դարերի ընթացքի հետ, նուիրական եղած են ամենքի համար: Միամիտ առարկութիւն, վասն զի մեր նախապապերի գործածած տոմարն այդ չէ եղած, եթէ նոքա ժամանակի և կեանքի պարագաներին յարմարուելով հինը բարեփոխեր են, ինչ կանգնէր և արգելուլ այժմու կեանքով ապրողներին Նոր փոխել Նորագոյն, առանց խանգարելու Եկեղեցական Տոմարի Տարեյրջանէ: Իսկ հակառակ խմբի պատկանողը, ասացինք, ոչինչ անտեղի համարեցան բարեփոխութեան առաջարկն, որոնք իրանց հակառակորդների չափ սոգորուած պահպանողական զաղափարներով և զգացմունքներով հանդերձ, հակառակ մտքի,

կամ ազգային սովորութեան կամ սրբազան աւանդութեան ոչինչ չնկատեցին մի միայն Անշարժ Զատիկ հաստատութեան մէջ։ Ամէն նորութիւն, թէ և անմեղ, ի սկզբան երկիւղ և կասկած կը յարուցանէ, և ժամանակն է որ կ'արդարացնէ գործի պատշաճութիւն և օգտակարութիւնն։ Լուսնի շրջանն, որին կը հետեւի Եկեղեցին, իւր նախատարեքային դրութեամբ, չի համապատասխաներ իրականութեան և տոմարագիտական արժէք չունի։ Վասն զի այդ դրութեամբ Զատիկի տօնը տարուէ տարի 35 աւուր միջոցի մէջ կը տատանի, որով ահագին տարբերութիւն կը պատճառէ նախ քաղաքական գործառնութեանց, դպրոցական հաստատութեանց ուսման կանոնաւոր ընթացքին, քննութեանց եւայլն երբ օրինակի համար մի տարի Մարտի 22ին և մի ուրիշ տարի Ապրիլի 25ին հանդիպի Զատիկն։ Եւս պատճառներ ուրոց առջեւ հակամէտ են տեղի տալու նաեւ ամենաշեղծ պաշտպաններն հին տոմարի շարունակութեան։ Երկրորդ Զատիկի ուսումններուց իրար անցումն մը առաջ կու գայ ժամակարգութեան տօներուն և Տաղաւարներուն, որոնք յետ ս յառաջ կ'մղուին խմբովին կամ կիսամասնեայ վարդապետէն մինչեւ ի վերափոխումն, կամ Յայտնութեան ութօրէքէն զկնի մինչեւ Առաջաւորաց բարեկենդան։ Եւայլն։ Յիրաւի մի քիչ տաղտկալի է ամեն տարի նստել և հաշուել լուսնական փուլերն և կարգ մը ուրիշ տոմարական հաշիւներ որոշելու համար այս ինչ տարւոյ Զատիկն։ Մանաւանդ աւելի տաղտկալի է (և ինծի բազմիցս հանդիպած է) երբ մի Տէրտէր կամ Տիրացու հարցապնդում են։ Ո՞րն է գիր տարւոյն, քանի՞ս է Եօթնէրեակն, Վերադիրն, իննէտասներեակն եւայլն։ այդ բոլորն ծառայում է միայն մի տարւոյ Զատիկն, տօներն, միջոցներն գիտենալու համար։ Մինչդեռ եթէ մի անգամ հաստատուի Անշարժ Զատիկն, այդ ամեն զխացաւանքէն կ'ազատին ժամասացն և ժամուորն։

Անշարժ Զատիկ ոչ այլ ինչ կը նշա-

նակէ, բայց եթէ Եկեղեցական Տարեգրութիւն եթէ քաղաքական Տարեգրութիւն ըստ հին և ըստ նոր տոմարի ամենայն ազգք կը կատարեն Յունուարի մէկին, (որոնք երբեմն ունէին իրանց սեփական և ազգային յաւասարդն) մի և նոյն պատճառքաւնութեամբ, ընդհանրութեան համակերպութեան համար, կարելի է հաստատել Անշարժ Զատիկ, և կատարել ըստ հին և ըստ նոր տոմարի։ Եւ որովհետեւ Քրիստոսի մահուան օրը ամենայն ճշտութեամբ մեզի յայտնի չէ և եկեղեցական աւանդութիւնն լուսնական տարիով տօներ է ընդ մէջ 22 Մարտի և 25 Ապրիլի, ապա ուրեքն եթէ այդ միջանկեալ կիրակիներէց մին վճռուի իբրեւ Անշարժ Զատիկ, ոչ մի անտեղութիւն և ոչ մի յատուկ նորութիւն տեղի պիտի ունենայ։ Իսկ Փրբկազորութեան խորհուրդն՝ չարչարանաց և Յարութեան յիշատակն հաւասար հանդիսաւորութեամբ պիտի կատարուին, առանց մի որ և է գայթակղութիւն պատճառելու հաւատացեալներին։

Բայց հրատարակել այսպիսի մի մեծ նորութիւն մեր ուժերից վեր էր, չնայած որ մենք երբ Տփղիսում 1897ին Միջին փողոցի Կաթնիկաց Եկեղեցում պաշտօնավարում էինք իբրեւ ծխատէր Հայ Կաթողիկէ համայնքին, այն ժամանակէն արդէն մտաց խորհրդանոցի մէջ ամփոփուելով ծրագրեցինք Անշարժ Զատիկ գաղափարն։ Բայց երբ Պիոս Ժ Սրբազան Քահանայապետն, եկեղեցական բարեկարգութեանց ծրագրի մէջ մտուցեր էր նաեւ Անշարժ Զատիկ հարցը (1 Նոյ. 1911) Divino afflatu հրատարակած կոնգրակով, հնարաւորութիւն առաւ գիտնոց մասնագիտօրէն ուսումնասիրելու այդ հարցը։ Այս նպատակով եղած գանալան հրատարակութեանց միջոց, Rassegna Gregoriana հանդիսի հիւրընկալած յօդուածի մի կտորն արտագրելով դրկեց մեզի հոգեկից եղբայրներէս մին, Հ. Ղեւոնդ Վ. Տայեան, Հռոմի եկեղեցական կոնսերվատորի ուսանող, միանգամայն յորդորելով որ մենք ալ մեր կազմած ծրագիրն հրատարակենք։

Թիշնալ Հանդէսն իւր Դեկտ. Թ. (1911, էջ 435-438) այսպէս գրում է «... Այս նպատակաւ հրապարակի վրայ դրուեցաւ տարւոյ առաջին օրը կղզիացած և հանդիսաւոր տօնել, այնպէս որ ոչ մի շաբաթու և ոչ մի ամսի մէջ մտնէ. այլ պարզապէս լինի տարւոյ աստիճան օրը: Որով տարին պիտի լինի 364 օր. նոյնպէս նահանջ տարւոյ աւելի մի օրն, նաեւ պէտք է առանձին և հանդիսաւոր օր լինի զետեղելով Յուլիանի 31ի և Սեպտտու 1ի միջեւ: Այս ոճով կը կարծուի թէ դիւրին պիտի լինի Եկեղեցւոյ համար հաստատել Անշարժ Զատիկը Ապրիլ ամսի առաջին կիրակիներէն մէկը, որ հանդիպում է անփոփոխ կերպով 5ին, 12ին, 19ին: Քրիստոսի Ս. Մհուռնդն Դեկտ. 25ին միշտ չորեքշաբթի օր պիտի հանդիպի»....

Տեսնելով որ այս առաջարկն մեր ծրագրին կը մօտենայ, բայց շատ աւելի թերի և նուազ պայծառ և որոշ՝ Անշարժ Զատիկի նկատմամբ, մեր ծրագիրն ալ զրկեցինք առ նոյն «Rassegna Gregoriana» գորհիմայ հոս ստորեւ պիտի բացատրենք:

Մենք փոխանակ 365ի, բաժանեցինք տարւոյ օրերն 360ի, որով տարւոյ 12 ամիսներ 30 օր լինելով, հինգ օր աւելանում էր, և մնում էր դուրս տարիէն, ինչպէս հին ժամանակի ազգերէն ոճանք ունէին 5 օր աւելաց: Արդ փոփոխական տոմարներու սխալներէն խուսափելու համար, այդ հինգ օրերուց չորսն բաժանեցինք իւրաքանչիւր եռամսեկից վերայ, որով տարին կ'ունենայ 364 օր, և այս է իսկապէս հիմն Անշարժ Տոմարին:

Այն մի աւելի օրը, պէտք է ամսաթուէն դուրս մնայ, այսինքն ոչ մի շաբաթ մէջ չմտնէ, հետեւապէս պէտք է դնել մի ամսի վերջը, բայց կղզիացած, առանձին, և պատահար կը բացատրեմ քիչ յետոյ:

Պիտաւորապէս ուշ դարձուցինք, որպէս զի ըստ կարելւոյն Մեծ տօներն կիրակի օր ինկնան, ինչպէս ծրագրուած Պատկերը ցոյց է տալիս: Ասոր համար կամեցանք

Եկեղեցական և Քաղաքական տօների մեծագոյնը, նոր Տարին, անպատճառ կիրակի հանդիպի. հետեւապէս Քրիստոսի Սուրբ Մհուռնդն Դեկտ. 25ին նոյնպէս կիրակի կը հանդիպի:

Թառաջ խաղաղով Յունուարի 1էն, պահելով աչքը պատկերի վերայ, անցնելով փետրուարն և Մարտն, անխախտ կերպով կիրակի կը հանդիպի Ապրիլի մէկն, որ է Մարդկագարդի կիրակին, աւստի համապատասխան բարեփոխութեան նպատակին, այսպէս և միշտ Ապրիլի ութին պիտի հանդիպի անշարժ Ս. Զատիկ Յարուսթեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ապրիլի մէկն կիրակի լինելով, անհրաժեշտօրէն կիրակի հանդիպում է և 25 Մարտի, և Աւետման տօնը Ս. Աստուածածնի՝ իւր աւանդական օրը կը տօնուի:

Պատկերի վրայից նկատելի է որ ամեն եռամիս սկսում է այսպէս, առաջին ամիսն կիրակէ, երկրորդն երեքշաբթի, երրորդն հինգշաբթի, այնպէս որ իւրաքանչիւր ամիս ամեն մի օր, ունի իւր համապատասխանը յաջորդ եռամսեկի իւրաքանչիւր օրուան. այսպէս օրինակի համար, գիտենալով որ Յունուարի 5ն հինգշաբթի է, իսկոյն կարելի է ասել որ հինգշաբթի է Ապրիլի 5ն, Յուլիանի 5ն, Հոկտեմբերի 5ն և այսպէս նաև միւս ամիսներն: Իսկ այն 365երորդ օրը, որ ասացի թէ կղզիացած պիտի մնայ, շաբթու օրերուց դուրս, կարելի է դնել ընդ մէջ Դեկտեմբերի 31ին (32⁰) և Տարեգլխոյն, անուանելով վերջինն « Novissimo » իբր վերջացող տարւոյ (յիշատակին) նուիրուած: Նահանջ տարւոյ աւելի օրն կարելի է զետեղել ընդ մէջ 7 Ապրիլի (Աագշաբաթ) և 8 ապրիլի, իրեւ օր Ս. Յարութեանը հանդիսաւորութեան նուիրուած, փոխանակ տօնելու 8 Ապրիլի, որ իրեւ սովորական կիրակի պիտի համարուի նահանջ տարիներու մէջ միայն:

Ահա համառոտակի բացատրուած մեր ծրագիրն, որ կարծենք աւելի պարզ և որոշ է քան ուրիշ շատերը:

Այսքանով յայտնի կ'երեւին այն տար-

